

"אני מתקשה לראות מדוע במדינות העולם הנאור יעמוד בעינו כלל מסוים משך כארבע-מאות שנים, ויצלח אתגרים של ממש שניצבו בפניו, דוגמת מלחמות העולם, ורק במדינתנו נבחר שלא לאמץ אותו לחלוטין. אינני יכול לקבל - בסוגיה הקונקרטיה שלפנינו - שאנגליה, קנדה וארצות הברית ימצאו כולן שאין הצדקה ליתן כלי בידי האויב בדרך של הגשת תביעות כספיות בערכאותיהן השיפוטיות (למעט בחריגים מתאימים), ואילו אנו נקבע כי אין קושי בכך שהגורעיים שבאויבנו, עת יושבים הם לבטח בארצם, ויכלו לנהל תביעות כספיות נגד מדינת ישראל ולעשות בתביעות אלו קרדום לחפור בו" כתב שופט בית משפט העליון חנן מלצר בענין של מדינת ישראל נגד מוסטפה דיראני. השופט א' פרוקציה קבעה בדעת רוב אליה הצטרף השופט ס' ג'וראן, כי הכלל במשפט המקובל האנגלי לפיו אין מבררים תביעות של אויב, מעולם לא הפך להיות חלק אינטגרלי מן המשפט המקובל "נוסח ישראל".

לגטימי שלכל שופט תהיה דעה אישית, אבל לכפות את דעתו על החוק זה כבר הופך להיות ציני. מה שקורה בבית"ש העליון הוא שפסקי הדין נקבעים בהתאם למי שיושב בדין. גורלו של עם ישראל נחוץ לשבט רק בגלל שישבו בדין 2 שופטים בדעה יפת נפש. מה היה קורה אם השופט מלצר היה בהרכב עם שני שופטים אחרים שדעתם האישית כדעתו? השופט מלצר קבע בדעת מיעוט כי אין להמשיך ולברר את תביעות של דיראני בישראל וכי ההלכה שמציעה השופטת פרוקציה לקבוע היא חדשנית, קשה וסותרת הלכות קודמות.

כשאנו עוקבים אחר אגדות החורבן ומנסים לחשוף את גורמי החורבן אנחנו מתבלבלים משפע הסיבות. אבל דומה שהמושג המהרסיין ומחריביין ממך יצאו הוא החוט המקשר לכל צרותינו. הצטברות של חטאים רבים הולידה את האפשרות או הביאה להך שנגיע למצב של "כי אינני בקרבכם".

הרמב"ן מסביר את הצווי של "והורשתם את הארץ וישבתם בה" כמצוות עשה של ישוב ובנית הארץ (מצוות עשה ד). במדרש (ספרי ז', יד) קובע הרמב"ן שאם רצו העמים להשלים ולא להילחם עמנו, נשלים עמם ונאפשר להם להיות בארץ בתנאים ידועים, ועם כל זאת לא פגה מאתנו מצוות ישוב הארץ ושלא נניח הארץ בידם ולא נאפשר להם לקבוע כאן לא מדינות, לא בעלות ולא נגיע למצב של זכויות יתר להם שיפגעו בנו.

"כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב" - זאת התקווה הגדולה של עמנו, במיוחד בימינו.

במסגרת המאבק בתאונות הדרכים החליטה מערכת "ענן שבת" להקדיש פינה השורה לפרשת השבוע בנושא **"ונשמרתם לנפשותיכם - בין הרצוי למצוי"**, החל מפרשת בראשית תשע"ב ואילך. ברצוננו לשתף את הקוראים בכתיבת המאמרים. כל מאמר יהיה בן כמאתיים מילים. אנחנו מזמינים את ציבור הקוראים לפנות אלינו עם הצעות, רעיונות, וכתיבת מאמר נא להעביר אלינו את ההצעות באמצעות האימייל. ניתן לתאם מראש כתיבת מאמר לפי פרשת השבוע.

בס"ד מפעל תפילין זיס 77

יצור בתי תפילין נסוח מהודרות בכל הנוסחאות

בדיקת תפילין ותיקונים במקום עורכים בדיקת מחשב למזוזה, פרשיות ונ"ך.

בהשגחת הרב משה שאול קליין שליט"א חו"צ בבד"ץ דמרון הגד"ש ואזור שליט"א.

לפניה, להתיעצות ולהזמנה: 09-8870673

נופש כשר * שבתות חתן ואירועים * דילים מיוחדים לחו"ל

הרשמה לראש השנה וסוכות במבחר בתי מלון כבר החלה

דורון גלעזר 052-5851115 AsiaTravel.co.il

בן יהודה 10, ת"א. פקס: 03-5256678 E-mail: info@asiatravel.co.il לשומרי מסורת

נאות דשא נופש, אירוח ותרבות ארגון שבתות עיון ושבת חתן

ראש השנה תשע"ב

כ"ט באבול תשע"א - ג' בתשרי תשע"ב 28/9-1/10/11 (3 לילות - 4 ימים)

במלון המפואר ב"דן" ירושלים (גבעה הצרפתית) | במלון המפואר "משכנות דניאל" יפו

שני מניינים | אירוח כיד המלך

שעורים והרצאות | מוצרי מהדרין | פנסיון מלא

10% הנחה לנרשמים עד ה-31.7.11

שמעון: נייד 052-3611441, פקס 08-9268663

ענן שבת

פרשת: מסעי - דברים

כ"ז בתמוז ה'תשע"א יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים עליולו נשמט בעלי, אבינו וסבנו הרב אורי דסברג ז"ל (29.07.2011)

עלון מס' 22 (1,045) (שנה עשרים וחמש)

מועדי השבת מסעי

ער"ש מוצ"ש	יום	19.03	20.18
ת"א	19.18	20.20	
חיפה	19.11	20.21	
ב"ש	19.19	20.19	
אילת	19.17	20.16	

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת מסעי - יום 1	אופק ת"א
עלות השחר	4.10 - 4.16
זמן נהנת תפילין	4.40 - 4.46
הנץ החמה (מישור)	5.55 - 5.59
הנץ החמה (הנראה)	6.00 - 6.03
ס"ז ק"ש מג"א	8.28 - 8.31
חצות היום	12.47 - 12.47
מנחה גדולה	13.22 - 13.21
שקיעת החמה	19.39 - 19.35
צאת הכוכבים ב'	20.29 - 20.25

דף יומי: חולין לד - מ

מועדי השבת דברים

ער"ש מוצ"ש	יום	18.57	20.12
ת"א	19.13	20.14	
חיפה	19.05	20.15	
ב"ש	19.14	20.13	
אילת	19.12	20.10	

זמני היום והלימודים היומיים:

משבת דברים - יום 1	אופק ת"א
עלות השחר	4.17 - 4.23
זמן נהנת תפילין	4.47 - 4.53
הנץ החמה (מישור)	5.59 - 6.03
הנץ החמה (הנראה)	6.04 - 6.08
ס"ז ק"ש מג"א	8.31 - 8.34
חצות היום	12.47 - 12.46
מנחה גדולה	13.21 - 13.20
שקיעת החמה	19.34 - 19.28
צאת הכוכבים ב'	20.24 - 20.18

דף יומי: חולין מא - מז

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315. לדוגמא: זמן שקיעה מחר בטבריה"

את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il

וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מידע יהודי" www.moreshet.co.il

יו"ר העמותה והעורך ער"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלין 3, ת"א טל: 03-5234054, פקס: 03-5234063 דוא"ל: smuladv@netvision.net.il דפוס: אקסטרה פרינט 50-54-50-1700

"מה יישאר לי ביד?"

זכינו לסיים השבת את ספר במדבר ולהיפרד ממנו בפסוק החותם את הספר: **"אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹקֶב בְּיַד מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מִזְבֵּחַ עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ"**:

סיומת חגיגת זו מזכירה לנו מיד את הסיומת הדומה עת נפרדנו מספר ויקרא: **"אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹקֶב אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי"** אולם על אף הדמיון ביניהן בולט הוא הבדל משמעותי בין השתיים: המצוות בספרנו מתוארות כמי שנסארות "ביד משה" ואילו המצוות בספר ויקרא מתוארות רק בעובדה שמשה הוא מושיא לציווי ה'.

רבנו בחיי עומד על משמעותו של הבדל זה בפרושו ומבאר: **"והענין כי הברית הראשון אשר בחורב קבלוהו, עד שהמלך במסבו בטלוהו, וכבודם בתבנית שור המירוהו, ונהפך למשחית הודם, לא הצליחו בו ולא עלה בידם, וציר נאמן (=משה) בראותו אותיות פורחות, השליך מידי את הלוחות. אבל כאן בערבות מואב בברית שני, נתקיים הברית בין ה' וביניהם, הרים ימושו וכל צור ממקומו ינתק, והברית הזאת לא תופר, וחבל האהבה לא ינתק"** ספר ויקרא שייך לברית הראשונה שנכרתה בין ישראל לה' בהר סיני, אך ברית זאת על אף ראשוניותה הופרה שעה שעם ישראל עבד את עגל הזהב ונסתיימה עם שבירתם של הלוחות בידי משה. לכן חותמת התורה פרק זה באמירה עובדתית שאול המצוות שמשה צווה בהר סיני. אמנם סיומו של ספר במדבר שייך כבר לברית השנייה שנכרתה עם ישראל בערבות מואב ערב כניסתם לארץ. ברית זו אומר רבנו בחיי כבר אין לה הפרה לעולם ולכן מציינת התורה שהחוקים והמצוות הפעם הם "ביד משה" היינו שהפעם יש להם קיום עולמי ולעולם לא תופר הברית.

מה מיוחד בברית השנייה שמבטיח את נצחיותה? הפרשיה האחרונה שמבקשת התורה להסמיך לסיומו של ספר במדבר היא פרשיית בנות צלפחד ולא מקרה הוא זה, שהרי רק לפני מספר שבתות נחשפנו לסיפורן. בודאי מסר עמוק יש כאן, שיש בו כדי להסביר את הספר שיישאר "ביד משה".

אור החיים הקדוש מבאר שלבנות צלפחד ניתנה רשות להתחתן עם אשר יחפצו ובהתאם לבחירתן תעבור יחד איתן נחלתן שירשו מאביהן, אפילו אם בחיר ליבן הוא משבט אחר. אמנם בנות צלפחד הבינו שרצון ה' הוא שהנחלה לא תעבור משבט לשבט ולכן הן בחרו להינשא לבני שבטן כדי שהנחלה תיותר בשבטן.

סיפורן מהווה סמל ודוגמא לאופיה של הברית השנייה, מתוך המרחב שניתן להן מאת ה' הן בוחרות להצמד לרוחו של רצון ה'. זהו המפתח לברית שתישאר "ביד משה". הברית בסני נכרתה שעה שפרחו נשמותיהם של ישראל וקול ה' בקע ממרומים והכריז על מציאותו, ברית שהיא מלמעלה ללמטה כפוייה על האדם במידת מה. אמנם הברית בערבות מואב נכרתת מתוך הכרה ומרחב בו האדם מגיע לתובנות מעצמו ורוצה לחייב את עצמו ואת אורח חייו לכרית ברית בינו לבין ה'. יתרוונות בצד חסרונות ישנם בשתי גישות אלו אך התורה בוחרת להצביע על ההבדל ביניהן בקביעה איזו ברית נותרה ביד משה ובאיזו ברית נותר האדם רק כמושא מצווה.

שמה יש כאן חומר מחשבה לכל אחד מאיתנו המבקש לסגל לעצמו גישה חינוכית? שבת שלום.

<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ משה ישראל (שולי) בן יהודה אברהם פלדמן ז"ל, נספה בתאונת מטוס ב-ז' באב תשנ"ג.</p>	<p>העלון מוקדש לזכר ולע"נ רונית שפרינצה זילברפרב ז"ל, בת ישראל איסר ונעמי מז ז"ל, נפטרה ב-א' באב תשס"ו. יהי זכרה ברוך!</p>
--	---

דיני השבוע ומנהגיו

שבת פרשת מסעי

ההפטרה: "שמעו דבר ה'" (ירמיהו ב, ד).

מברכים החדש: מנחם אב

ראש חודש מנחם אב יהיה ביום השני הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

המולד: יום שבת קודש שעוה 3, 40 דקות ו-12 חלקים.

לא מזכירים נשמות. בגלל ימי בין המצרים יש האומרים "אב הרחמים" אף על פי שמברכים את החודש, ויש שלא אומרים, וכל אחד ינהג כמנהג מקומו.

במנחה פרקי אבות: ב'

זמן קידוש לבנה: מליל רביעי, ג' באב ועד מוצש"ק, י"ד באב יום ראשון: אומרים במנחה יום כיפור קטן ואין אומרים תחנון. יום שני: ראש חודש אב

אמירת הלל

המאחר - יאמר הלל יחד עם הציבור ובתנאי שלא הגיע זמן קריאת שמע ותפילה שלא יאחר. (משנה ברורה תכב, טז). העומד בפסוקי דמרה - יפסיק, ויאמר הלל עם הציבור אבל בלא ברכה (שם מ"ב, טז) הספרדים יתפללו כסדר ולא יקדימו ההלל (כף החיים תכב, לה. כ"ג גם דעתו של הגר"צ אבא שאול).

למוסף - חולצים התפילין (שולחן ערוך תכג, ד. משנה ברורה כה, נט), אבל יעשו זאת לאחר אמירת קדיש שליח ציבור לפני מוסף (כדעת האר"י, כדי להשלים 4 קדישים בתפילין). במשנה ברורה תכג, י ושער הציצית דוגל דוקא בכך שלא להפסיק בין קדיש לתפילה, והוא קובע: "ויש נוהגים לחלוץ הרצועות קודם יהי רצון שנשמור חוקיך..." ב"בא לציון". בסידור בעל התניא הסביר את המשנה ברורה בכך שמי שנוהג לומר שיר של יום בשחרית וברכי נפשי עם קדיש משלים בכך כבר 4 קדישים עם תפילין.

שכח ולא הוריד התפילין והתחיל מוסף - לא יחלץ (משנה ברורה כה, סא). במשנה ברורה (סו, לה) הביא שמן הראוי שהש"ץ יסמן לקהל להתחיל בתפילת לחש של מוסף, כדי שכולם יתחילו יחד איתו, וזה ממעלת התפילה בציבור.

משנכנס אב

ליל תשעה באב ויומו - עיצומו של צום וחלים עליהם כל הדברים האסורים בתשעה באב.

מחצות יום תשעה באב - מותר לשבת על מושב כרגיל וכו'. מוצאי תשעה באב ועשרה באב עד חצות היום - עדיין אסור באכילת בשר ושתיית יין, שכן אמרו 'בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי' (שולחן ערוך סימן תקנח ע"פ תענית שם). האשכנזים נוהגים בהם איסור תספורת וכיבוס וכו' עד חצות היום.

שבת חזון פרשת דברים

ההפטרה: "חזון ישעיהו" (ישעיהו א, א).

במנחה פרקי אבות: ג'

תשעה באב

יום שני בערב - ערב תשעה באב

התענית - צום תשעה באב מתחיל מ"שקיעת החמה" ועד "צאת הכוכבים" למחרת, כ-24.5 שעות.

מועדי הצום	כניסת הצום	חצות היום	סיום הצום
ירושלים	19:34	12:44	19:58
ת"א	19:32	12:46	20:00
חיפה	19:35	12:45	20:01
באר-שבע	19:33	12:46	19:59
איילת	19:31	12:44	19:56

במנחה בערב תשעה באב, ובתשעה באב עצמו לא אומרים תחנון (שולחן ערוך תקנט, ד). לפני ערבית מסירים את הפרוכת מארון הקודש עד לפני מנחה בתשעה באב. נוהגים לא להדליק נרות העמוד בבית הכנסת. יש נוהגים לקרוא מגילת איכה לאור הנר, ויש להזהר שלא יהיה חשוך שאי אפשר לקרוא טוב, שאז יש להדליק האור, לפי הנוהג (שו"ע תקנט, ג).

בערבית - בני ספרד אומרים "עננו" בשומע תפילה, ויש גם ביניהם האומרים "נחם" (שו"ת יחוה דעה א, מד). אחרי שמונה עשרה אומרים קדיש שלם וקוראים מגילת איכה. לאחר קריאת המגילה אומרים "ואתה קדוש..." ועלינו לשבח.

קדיש שלם- על פי הרמ"א בכל הקדישים לא אומרים "תתקבל" (נוהגים כמו קדיש אבל). יש נוהגים שלא לומר "תתקבל" רק בליל תשעה באב (כף החיים תקנט, ט).

אבל- עובר לפני התיבה בתשעה באב אע"פ שהוא "מועד" (שו"ת תפארת צבי, ה). בליל תשעה באב יוצא האבל בתוך השבעה לבית הכנסת וכן בבקר תשעה באב עד גמר אמירת הקינות (שולחן ערוך תקנט, ו ובמשנה ברורה). במשנה ברורה שם מבאר שיש דעה שאם אבל בשלש הימים הראשונים, ילך לבית הכנסת רק ביום ולא בלילה. בבקר רשאי האבל לעלות לתורה, כולל למפטיר (שערי תשובה תקנא, א וכף החיים), אבל במנחה כבר אסור לאבל לעלות לתורה (כף החיים תקנט, נו).

שחרית- לא מתעטפים בטלית גדול ולא מניחים תפילין. גם חולה שאינו מתענה לא מניח תפילין בבקר (כף החיים תקנה, ג-ה). מנהג ספרדים בירושלים, לשיטת הארי והרש"ש, כן להתעטף בטלית ולהניח תפילין שחרית, כמו כל יום רגיל. בשו"ת יחוה דעה (ב, סז) העיר שמנהג זה יפה. מכל מקום נראה שאין לשנות, בגלל המחלוקת.

קרבתו - באמירת קרבתו אומרים רק פרשת התמיד. מכל מקום הרגיל מידי בקר לומר את הכל אומר גם איזהו מקומן והברייתא דרבי ישמעאל (שולחן ערוך תקנז, ד).

פסוקי דמרה- אומרים כרגיל. יש מהספרדים שבמקום "אז ישיר" אומרים "האזינו השמים..." (כף החיים תקנה, ד).

חזרת הש"ץ- אומר "עננו" כברכה בפני עצמה בין גואל ישראל לרפאנו. הספרדים, גם היחיד, אומרים "עננו" ו-"נחם".

האשכנזים לא נושאים כפיים ואינם אומרים אלקינו... ברכנו בברכה המשולשת... (שולחן ערוך תקנז, א ומשנה ברורה).

לא אומרים תחנון ולא "אל אך אפיים. קוראים בתורה: "כי תוליד בנים" וההפטרה: "אסף אסיפם" במנגינת "איכה".

קינות- לאחר קריאת התורה מתישבים על הארץ לאמירת קינות. בשולחן ערוך תקנט, ה ובערוך השולחן, ז הודגש שיש להימנע מדיבורים בכל שעת הקינות ואין לצאת מבית הכנסת. ראוי לסיים את אמירת הקינות לפני חצות היום. אחרי הקינות אומרים "אשרי" ולא אומרים "למנצח". בני ספרד אומרים "אשרי" ו"בא לציון" (בדילוג "ואני זאת בריתי" - כמו האשכנזים) לפני הקינות. בסוף התפילה אומרים "עלינו לשבח".

תפילת מנחה- משלימים שיר של יום ואין כאלוקינו בתפילת מנחה, כשמעוטפים בטלית ותפילין. בשו"ת בצל החכמה (ג, פז) סובר שנכון לקרוא קריאת שמע לאחר שהניח התפילין.

קריאת התורה במנחה- קוראים "ויחל" וההפטרה "דרשו ה'" (ישעיהו נה, י) כבתענית ציבור. יש הנוהגים לעלות לתורה את אלה שעלו בשחרית. וכן נוהגים בני ספרד. לקריאת התורה במנחה רשאי לעלות גם מי שלא התענה (שו"ת חתם סופר אורח חיים, קנז).

נחם-ברכה בפני עצמה בתפילת העמידה, גם היחיד אומר. השוכח לאומרו: אם נזכר לפני "רצה" אומר לפני "ותחזינה" וחותר המחזיר שכינתו לציון (משנה ברורה תקנז, ב). אם סיים התפילה בלי לומר "נחם"-אינו חוזר (שולחן ערוך תקנז, א). גם מי שאינו מתענה אומר "נחם".

גלגולו של ביטוי

דר' דניאל מלאך

מדד כף רגל

הקב"ה מצווה את משה לא להיכנס בגבול בני עשו שלא ברשות. אפילו **מדד כף רגל** (דברים ג, ה) **בהר שעיר ללא רשות - אסור**.

הניב "מדד כף רגל" משמש במשמעויות רבות. משמעות אחת היא "**אפילו הדבר הקטן ביותר**"; "מי שזכה בתורה, זכה בכל העולם, ומי שלא זכה בתורה, אין לו להנות מהעולם עד מדד כף רגל, זולת אם ימשש הכשר עמליה" (אור החיים הקדוש, פרשת בראשית).

משמעות דומה היא "**בכל מקום**"; "הש"ת יהא בסעך בכל מדד כף רגל" (שו"ת ועין יוסף, אורח חיים סימן שעו).

גם **מקום מחיה**, או אפשרות לחיות היא מדד כף רגל: "ולחמלתו על קהלו כי כמעט שלא יישאר לשום אשכנזי עד מדד כף רגל בא"י" (שו"ת גנת חדים חלק יודה דעה כלל ג סימן ט).

המקום עליו דורכים מכונה מקום מדד כף רגל: "להניח על העמודים קורות ונסרים מקום מדד כף רגל, באופן שיש אור בין הקברים לקורות ונסרים שאין הדורכים דורכים ונוגעים בקברים כלל" (שו"ת כתב סופר יודה דעה סימן קע), או **מקום שהגלים ללכת בו**: "יש כמה קברות ישנים שנהרסו ע"י מדד כף רגל הגוים ובהמותיהם" (שו"ת שמתוח כהן, חלק יודה דעה ב סימן קסט).

מדד כף רגל היא גם **הזכות לעבור במקום מסוים**: "אם מארי בתא יש לו שם מדד כף רגל ובהו הוי שותף" (שו"ת יש מאין סימן לז).

מכיוון שפעם דרכו ענבים ברגל, הרי מדד כף רגל פרושו גם **דריכת ענבים בנות**: "לבי הידד בדורכים יענה על מדד כף רגל נכרי בין הגתות, אשר אין מקום לנוס ולהצל מיד המשכה" (שו"ת מהריט"ץ ישנות, סימן יא).

דריכה ברגל על אחר פרושו **השתלטות עליו ובזיונו**: "אין להחמיר בזה משום שלא יהו בנות ישראל החשובות מדד כף רגל בני פרוצי עמנו" (שו"ת תשב"ץ חלק א סימן קנד).

משמעות נוספת היא **המקום ברגל שעליו דורכים**, כגון בתיאור סוג מסוים של גלילים: "אאותן אין עשויין להנאת חימום אלא להנאת מדד כף רגל" (ראב"ן ביצה ד"ה ומשולחן ביו"ט).

הפרשה והארץ

יוסי דוד (מורה דרך מוסמך)
yossi.adi@gmail.com

ויסעו מצלמנה ויחנו בפונן

לקראת סוף מסעותיהם של בני ישראל הם חונים בפונן. את האתר העתיק של פונן מזהים למרגלות הרי אדום בדרום ירדן כ 40 ק"מ צפונית לפטרה.

היום יש במקום גל גדול של סיגי נחשת ופסולת של כריית נחשת וצריפתה. בעבר המקום היה מיוער אך הצמחייה הוכחדה כדי להסיק את תגורי ההתכה וכיום האזור שומם ויבש. נחשת הופקה במקום זה במשך אלפי שנים ועדות לכך הם מערכות מים והשקיה, אזוורי מגורים ומערכות קבורה שמתאימים לתקופות הרבות בהן שקקו כאן החיים. מה קרה כאן בזמן שבני ישראל חנו? התורה לא מספרת לנו אך תרגום יונתן בן עוזיאל מפרש במילים הבאות את פסוק מ"ב: "אתר דגרי ה' בהון ית חיון קלן וסילקת קבילתהון עד צית שמיא" - במקום בו שלח ה' בהם את הנחשים השרפים ותעל שוועתם עד לב השמים"

גם הרמב"ן משייך את מקום החנייה בפונן ובצלמנה לנחש הנחשת שעשה משה, ומוסיף שהנס עם הנחש ליווה את בני ישראל במשך כמה תחנות עד שחנו באובות ולכן לא הוזכר שם המקום בפרשת חקת אלא מיקום כללי- בעת שסבבו את ארץ אדום.

סיפור ומעשה

לתשעה באב

תשעה באב, הוא יום תענית, המציין את חורבן שני בתי המקדש: בית המקדש הראשון בשנת 586 לפנה"ס בידי נבוכדנצר השני מלך בבל, ובית המקדש השני בשנת 70 לספירה בידי המצביא הרומאי טיטוס (שמונה 9 שנים לאחר מכן לקיסר תיבא). כמו כן, גזיש יחיד ספרד החל ביום זה בשנת 1492. צום זה מכונה צום החמישי. זה החשוב מבין ימי האבלות שבלוח השנה העברי. בנוסף ליום זה, נקבעו עוד שלשה ימי תענית הקשורים בחורבן ירושלים והארץ: שבעה עשר בתמוז, צום גדליה ועשרה בטבת. על תעניות אלה אומר הניבא זכריה: "כה-אמר ה' צבאות, צום הרביעי (י"ז בתמוז) וצום החמישי (תשעה באב) וצום השביעי (צום גדליה) וצום העשירי (עשרה בטבת) יהיה לבית-יהודה לששון ולשמחה, ולמגידים, טובים". (זכריה, ה, יח"ט)

בתשעה באב חלים חמישה סוגי איסורים: אסור לאכול ולשתות, לקיים יחסי אישות, להתרחץ רחיצה של הנאה, לסוך את הגוף בשמן ולנעול "סנדל", כלומר, נעל העשויה מעור. המחמירים נוהגים לעשות בלילה על מזון המונח על הרצפה ולא לשבת על כסאות עד חצות היום. נוהגים גם שלא ללמוד תורה, משום שלימודה משמה, למעט קטעים מסוימים העוסקים בקינות ובחורבן הבית.

החחה מלובלין - נפטר בתשעה באב

רבי יעקב יצחק הלוי הורוביץ (ה'תק"ה - ט' באב ה'תקע"ה; 1745 - 1815), מכונה "החחה מלובלין" ובקיצור מכונה "החחה". תלמידו של רבי אלימלך מליז'נסק, מחשובי האדמו"רים בפולין במאה ה-18.

החחה הקפיד יותר מכל דבר אחר על שמירת העינים. מספרים שפעם החחה נסע לבקר את רבי ברוך ממעזיבז. רבי ברוך היה ראש הצדיקים, אך חסידיו לא היו רבים. החחה בא עם הרבה תלמידים לשבות אצלו. היה לרבי ברוך בית מדרש קטן, והוא היה דורש בסעודה שלישית בשבת, והמנהג היה שכאשר הרבי ר' ברוך אמר דרשה כל החסידים ישבו סביב השולחן וכל בנות הבית ויתר הנשים הצטופפו לשמוע דברי הרבי. היה מאד צפוף. כשהחחה בא עם כל הפמליה שלו, דאי שהצפיפות היתה רבה יותר. הרבי ר' ברוך יושב בראש השולחן, ולידו החחה, ופתאום החחה נדהם לראות שעם כל הצפיפות נכנסות נשים לבית המדרש ומטות אוזן קשבת מעל ראשי הגברים לשמוע את התורה. שומו שמים - החחה היה צריך להתאפק ולא לקום ולצאת, והוא לא חשב להעליב את ראש הצדיקים, אך הביע אי שביעות רצון בגדול - החחה פנה אליו ואמר, הרי כתוב "העבר עיני מראות שוא!" איך אתה מרשה כזה דבר? רבי ברוך ענה שלא כתוב "העבר שוא מעיני" אלא "העבר עיני מראות שוא", שיהיה פה לא השוא, אני לא צריך לראות את "השוא", נביט דוקא אל החיוב והטוב שבהקשבת הנשים את דברי התורה!"

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

ר' **ישראל הנדליש** ז"ל, נפטר ב-ד' באב תשס"א. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

יעקב בן ישראל סאלם ז"ל, שטבע בימה של ת"א ב-טו בתמוז ת"ש. יהי זכרו ברוך!

